

LİMİTED ŞİRKET HİSSE DEVİRLERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Bülent SEZGİN ^(*)

1 - GİRİŞ

İki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortaklarının sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi muayyen olan şirkete limited şirket denir. Limited şirketler uygulamada sıklıkla rastlanılan bir sermaye şirketi türüdür.

Limited şirketlere ilişkin düzenlemeler 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 503 ve takip eden maddelerinde yapılmış olup, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulabilirler. Şu kadar ki; esas mukavelede şirket mevzuunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olması şarttır. Ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz. Limited şirket mukavelesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce tasdiki şarttır.

Şirket mukavelesinde; şirketin ticaret unvanı ve merkezi, işletmenin konusu, esas sermayesi ile

her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları, şirketin yapacağı ilânların şekli ve şirketin müddetinin açıkça yazılması gerekmektedir.

Öte yandan 2001/3500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan düzenlemeye göre Limited şirketlerin esas sermayesinin en az beşbin Türk Lirası olması şarttır. Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak, ortakların koyacakları sermayenin en az yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması lazımdır.

Sermaye payı, konulması taahhüt edilen sermayeye göre tayin olunur. Pay hakkında tanzim edilecek senetler kıymetli evrak vasfını haiz olmayıp sadece bir ispat vasıtası sayılırlar. Bunların sermaye payının tamamına ait olması şarttır. Paylar hakkında bir defter tutulur. Ortakların ad ve soyadları, pay miktarları, vuku bulan ödemeler, payların devir ve intikali ve bu hususlarla ilgili diğer değişiklikler bu deftere kaydolunur.

^(*) Vergi Denetmeni

Her takvim yılı başında ticaret sicil memuruna, ortakların ad ve soyadlarını, her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarını ve buna mahsuben ödediği kısmı gösterir ve müdürler tarafından imzalanmış bir liste verilir. Son listenin tevdi tarihinden itibaren her hangi bir değişiklik olmamışsa liste verilmez. Buna rağmen bir değişiklik olmadığı dilekçe ile bildirilir.

Limited şirkete ortaklık hakkı veren bir payın devri, şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade eder. Devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayesinin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır. Öte yandan ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ayın ise, payını şirketin kuruluşunu takip eden üç yıl içinde başkasına devredemez.

Şirket esas mukavelesi ile payların devri yasak edebileceği gibi ortakların devre muvafakat etmesi için öngörülen oran ve payların devredilebilme süresine ilişkin yukarıda öngörülen şartlar daha da ağırlaştırılabilir.

Sözleşmede aksine hüküm olmadıkça, her bölümü yirmibeş Türk Lirasından aşağı olmamak şartıyla bir payın bölünmesi ve bölünmüş payların devri caizdir. Bölme ve devir işlemlerinin mutabek olması için tam bir payın devri hakkındaki hükümlerin uygulanması şarttır.

Payın intikali hakkındaki hükümler, payın diğer bir ortak tarafından iktisabı halinde de tatbik olunur. Bir ortak diğer bir ortağın payını kısmen veya tamamen elde ederse koyduğu sermayenin itibari değeri o nispette artar.

Yukarıda da değindiğimiz üzere limited şirketler uygulamada sıklıkla rastlanılan bir sermaye şirketi türüdür. Limited şirket ortaklığını temsil eden paylar yukarıda öngörülen şartların yerine getirilmesi koşuluyla bir başkasına devredilebil-

mektedir. Ortaklık hakkını temsil eden payların devri, şirketin diğer ortaklarından birine veya bir kaçına yapılabileceği gibi tamamen şirket dışından birine de yapılabilmektedir. Bu hususta herhangi bir sınırlama yoktur.

Çalışmamızın takip eden bölümlerinde limited şirket ortaklık paylarının, bir başka deyişle hisselerinin, gerçek kişilerce satışından veya aynı anlama gelmek üzere bir bedel karşılığı devrinden elde edilen kazançların 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu karşısındaki durumu ayrıntılı olarak incelenecektir.

2- YASAL DÜZENLEMELER

2.1- Limited Şirket Ortaklık Paylarının Devrinden Elde Edilen Kazançlar Değer Artışı Kazancıdır

Bilindiği üzere GVK'nın 1'inci maddesinde gerçek kişilerin gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu ve gelirin bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan Kanunun ikinci maddesinde ise gelire giren kazanç ve iratlar ardı ardına sayılmış ve bunların ticari kazançlar, zirai kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları, yedinci ve son gelir unsuru olarak da diğer kazanç ve iratlar olduğu belirlendikten sonra aksine hüküm olmadıkça bu kazanç ve iratların tespitinde gerçek ve safi miktarları ile nazara alınacakları hüküm altına alınmıştır.

Her ne kadar ilk altı gelir unsurunun konusuna girmeyen kazanç ve iratların "diğer kazanç ve iratlar" olarak nitelendirileceği ve bu yönde vergilendirileceği akla gelse de, Kanunda diğer kazanç ve iratların nelerden oluştuğu, bu kapsama giren kazanç ve iratların nelerden ibaret olduğu açıkça belirtilmiştir. Buna göre diğer kazanç ve iratlar ilk altı gelir unsurunu girmeyen ve "değer

artışı kazançları" ile "arızı kazançlar" olarak nitelendirilen kazançlardan oluşmaktadır.

Limited şirket ortaklığını temsil eden paylar, çalışmamızın "Giriş" bölümünde belirtilen şartların yerine getirilmesi koşuluyla bir başkasına devredilebilmektedir. Ortaklık hakkını temsil eden payların devri şirketin diğer ortaklarından birine veya bir kaçına yapılabileceği gibi tamamen şirket dışından birine de yapılabilmektedir. Bu hususta herhangi bir sınırlama yoktur.

GVK'nın mükerrer 80'inci maddesinin (4) numaralı bendinde, ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların **değer artışı kazancı** olduğu hükme bağlanmış olup anılan maddenin devamında "elden çıkarma" deyiminin yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade ettiği belirtilmiştir.

Ortaklık hakkı veya hissesi, her türlü şahıs ve sermaye şirketlerinde, ortakların hisse senedine bağlanmamış payını ifade eder. (BDK, 2009, 221). Madde hükmünde bahsi geçen ortaklık hakları ve hisselerinden kasıt, ticari ortaklıklarda ortakların hisse senetleri ile belirlenmemiş paylarını ifade etmektedir. (GVR, 2006, 4). Bu kapsamda limited şirkete ait ortaklık hakkını temsil eden payların elden çıkarılmasından doğan kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında değer artışı kazancı olarak kabul edilmektedir.

Öte yandan bu noktada belirtilmesi gereken bir başka husus, kimi değer artışı kazançları için öngörülen elde tutulma süresine ilişkin sınırlayıcı hükümlerin ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar için geçerli olmayışıdır. Bir başka deyişle ortaklık hakkının veya hissesinin elde tutulma süresinin bunların elden çıkarılmasından elde edilen ka-

zancın değer artışı kazancı olup olmadığı hususuna bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla limited şirket ortaklık payları veya hisseleri iktisap tarihinden itibaren üç ay, üç yıl ya da on üç yıl sonra da elden çıkarılsa da, bunlardan elde edilen kazançlar değer artışı kazancıdır.

2.2- Endeksleme Uygulaması

Değer artışı kazançlarına ilişkin GVK'da yer alan endeksleme uygulamasının amacı, iktisap edilen mal ve hakların elden çıkarılmasında, elden çıkarma bedelinden düşülecek iktisap (maliyet) bedelinin güncellenmesidir. Paranın satın alma gücünde zamanla meydana gelen azalışlar mal ve hakların iktisap bedelini gerçeği yansıtmaktan çok uzak bir hale getirebilmektedir. Özellikle uzun süreli enflasyonist dönemlerde bu husus kendini çok daha açık bir şekilde göstermektedir. Bu durum ise fiktif kârların oluşmasına ve nihai olarak gerçekte elde edilmeyen bir tutar üzerinden vergi alınmasına neden olmaktadır.

GVK'nın safi değer artışını düzenleyen mükerrer 81'inci maddesinin son fıkrasına göre mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarılan mal ve hakların, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilir. Burada hesaplama yapılırken mal ve hakkın iktisap edildiği aydan bir önceki aya ait endeks değeri ile elden çıkarılan aydan bir önceki aya ait endeks değeri kullanılarak iktisap bedeli gerçek değerine yükseltilecektir. Öte yandan GVK'nın mükerrer 81'inci maddesinin son fıkrası uyarınca, 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilecek gelirlere uygulanmak üzere mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında arttırılabilmesi için, endekste ki artış oranının %10 veya üzerinde olması gerekmektedir.

Bunun dışında, 5479 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle GVK'nın mükerrer 298'inci maddesine eklenen fıkrada, vergi kanunlarında yer alan "toptan eşya fiyatları genel endeksi" ibaresi "üretici fiyatları genel endeksi" ve "TEFE" ibaresi "ÜFE" olarak uygulanır hükmü yer aldığından, anılan kanunun geçerlik tarihi olan 01.01.2006 tarihinden itibaren endeksleme uygulamasında üretici fiyatları genel endeksi (ÜFE) dikkate alınacaktır.

Dolayısıyla, limited şirket ortaklık hakkının elden çıkarılmasından doğan gerçek kazancı hesaplamak için söz konusu kazancı paranın satın alma gücündeki azalmadan, bir başka değişle enflasyondan arındırmak gerekmektedir.

Bu bilgiler ışığında limited şirket ortaklık payının elden çıkarılmasından elde edilen safi kazancın tespitine ilişkin uygulamanın aşamalarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

i- Öncelikle ortaklık payının iktisap tarihinden önceki aya ilişkin ÜFE (X) endeksi tespit edilecek,

ii- Ortaklık payının elden çıkarıldığı aydan önceki aya ilişkin ÜFE (Y) endeksi tespit edilecek,

iii- (X) ve (Y) kullanılarak ilgili döneme ilişkin endeks artışı oranı bulunacak, tespit edilen endeks artışı oranı %10 veya daha fazla ise ortaklık payının iktisap bedelinin reel değerinin belirlenmesine ilişkin endeksleme yapılacaktır.

iv- Tespit edilen endeks artışı oranı %10'un altında ise ortaklık payının iktisap bedelinin reel değerinin belirlenmesine ilişkin endeksleme yapılmayıp, elden çıkarma bedelinden iktisap bedeli düşülerek değer artışı kazancı bulunacaktır.

iiiv- Endeksleme yapılırken $\{1 + [(Y-X) / X] * \text{iktisap bedeli}\}$ formülü kullanılarak ortaklık payının reel (endekslenmiş) iktisap bedeli tespit edilecek,

iiiv- Ortaklık payının elden çıkarılmasına ilişkin bedelden ortaklık payının endekslemeye tabi tutulmuş reel değeri çıkarılarak değer artışı kazancı bulunacaktır.

Bu noktada konuya ilişkin bir örnek vermek yerinde ve faydalı olacaktır.

Örnek : (X) Limited Şirketinin %25 ortaklık payına sahip olan Bay (A) bu hisseleri 17.02.2008 tarihinde 25.000 TL bedel ile iktisap etmiş, hisselerinin tamamını 24.07.2009 tarihinde 40.000 TL bedel ile Bay (B)'ye satmıştır.

i- Ortaklık payının iktisap tarihinden önceki aya (Ocak 2008) ilişkin ÜFE endeksi 153,62'dir.

ii- Ortaklık payının elden çıkarıldığı aydan önceki aya (Haziran 2009) ilişkin ÜFE endeksi 161,40'dır.

iii- Tespit edilen endeks artışı oranı $[(161,40 - 153,62) / 153,62] = \%11,17$ 'dir. Bu oran kanunla belirlenen oranın (%10 veya üzeri) üzerinde olduğundan ortaklık payının iktisap bedelinin belirlenmesine ilişkin endeksleme yapılacaktır.

iv- Ortaklık payının reel iktisap bedeli $\{[1 + (161,40 - 153,62) / 153,62] * 25.000\} = 27.792,50$ TL olarak hesaplanacaktır.

iiiv- Ortaklık payının elden çıkarılmasından doğan değer artışı kazancı $(40.000,00 - 27.792,50) = 12.207,50$ TL olarak hesaplanacaktır.

2.3- Safi Değer Artışı Kazancının Tespitinde İndirilebilecek Giderler

GVK'nın birinci maddesinde gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların **safi** tutarı olarak tanımlanmıştır. İkinci maddenin son fıkrasında da bu anlayış korunmuş ve aksine hüküm olmadıkça kazanç ve iratların gelirin tespitinde gerçek ve **safi** miktarları ile nazara alınacakları hükme bağlanmıştır.

Gelirin safi olması, gelirin elde edilmesi ve idame ettirilmesi sırasında yapılan giderlerin gay-

risafi hâsılatıtan indirilmesine imkân tanınması, kalan tutarın gelir olarak kabul edilip vergilendirilmesi anlamına gelmektedir.

Bu anlayış çerçevesinde bütün gelir unsurlarında olduğu gibi değer artışı kazançlarında da safi tutarının hesaplanmasında bir takım giderlerin indirimi kabul edilmiştir.

GVK'nın "Safi değer artışı" başlıklı mükerrer 81'inci maddesine göre değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur.

Dolayısıyla anılan madde hükmü kapsamında limited şirket ortaklık payının devri nedeniyle safi değer artışı kazancının hesaplanması sırasında, elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçlar indirim konusu yapılabilecektir.

2.4- İstisna Uygulaması

GVK'nın mükerrer 80'inci maddesinde 5281 sayılı Kanun'un 27'nci maddesi ile yapılan düzenleme ile 01.01.2006 tarihinden itibaren, değer artışı kazançlarındaki genel istisna düzenlemesi, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar açısından kaldırılmıştır. Diğer mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar için istisna tutarı ise her yıl yeniden değerlendirme oranında arttırılmak şartıyla 270 seri no'lu GVK Genel Tebliği ile 2009 yılı için 7.600 TL olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda limited şirket ortaklık payının devri nedeniyle elde edilen safi değer artışı kazancının 2009 yılı için 7.600 TL tutarındaki kıs-

mı gelir vergisinden istisna edilmiştir. GVK'nın 86/1-a maddesi hükmü gereğince bu tutara kadar olan değer artışı kazançları için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi durumunda beyannameye dâhil edilmez.

Yukarıda yer alan örneğe dönecek olursak, Bay (A)'nın bu satış nedeniyle herhangi bir gideri olmadığını kabul ettiğimizde bu satışa ilişkin safi değer artışı kazancı 12.207,50 TL olacaktır. Bu tutarın 7.600 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisna edildiğine göre vergiye tabi gelir (12.207,50 – 7.600 =) 4.607,50 TL olarak hesaplanacaktır. Bay (A) bu tutarı 2010 yılı içinde genel hükümler çerçevesinde beyan edecektir.

3- SON SÖZ

Limited şirketler uygulamada sıklıkla rastlanılan bir sermaye şirketi türüdür. Limited şirket ortaklığını temsil eden paylar Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen şartların yerine getirilmesi koşuluyla bir başkasına devredilebilmektedir. Ortaklık hakkını temsil eden payların devri, şirketin diğer ortaklarından birine veya bir kaçına yapılabileceği gibi tamamen şirket dışından birine de yapılabilmektedir. Bu hususta herhangi bir sınırlama yoktur.

Gerçek kişilere ait limited şirket ortaklık paylarının satışından, bir başka deyişle bir bedel karşılığında devrinden elde edilen kazançlar Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında **değer artışı kazancı** olarak nitelendirilmektedir. Bu husus anılan Kanunun mükerrer 80'inci maddesinde, ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların değer artışı kazancı olduğu zikredilmek suretiyle hükme bağlanmıştır. Öte yandan bu noktada belirtilmesi gereken bir başka husus, kimi değer artışı kazançları için öngörülen elde tutulma süresine ilişkin sınırlayıcı

cı hükümlerin ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar için geçerli olmayışdır. Bir başka değişle ortaklık hakkının veya hissesinin elde tutulma süresinin bunların elden çıkarılmasından elde edilen kazancın değer artışı kazancı olup olmadığı hususuna bir etkisi bulunmamaktadır. Söz konusu paylar veya hisseler iktisap tarihinden itibaren ne süre sonra elden çıkarılsa çıkarılsın, bunlardan elde edilen kazançlar değer artışı kazancıdır.

Limited şirket ortaklık hakkının elden çıkarılmasından doğan kazancın gerçek ve safi tutarını hesaplamak için öncelikle iktisap tarihinden ve elden çıkarılma tarihinden bir önceki aylara ilişkin ÜFE endeksleri kullanılarak iktisap bedelinin paranın satın alma gücündeki azalış kadar arttırılması gerekmektedir. Bu husus endeksleme olarak adlandırılmaktadır. Öte yandan endeksleme yapılabilmesi için iktisap tarihi ve elden çıkarma tarihi arasında geçen süre için ÜFE artış oranının %10 veya üzerinde olması şarttır. Aksi takdirde iktisap bedeli olarak alınacak tutar, endekslemeye tabi tutulmamış normal iktisap bedeli olacaktır.

Bu şekilde güncellenen (endekslemeye tabi tutulan) iktisap bedeli, ortaklık hakkının elden çıkarılması karşılığında alınan bedelden düşülecek ve ayrıca elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçlar da safi kazancın tespiti sırasında elden çıkarma bedeli üzerinden indirim konusu yapılabilecektir.

Kalan tutara GVK'nın mükerrer 80'inci maddesinde yer alan istisna tutarı uygulanacaktır. Bu tutar 270 seri no'lu GVK Genel Tebliği ile 2009 yılı için 7.600 TL olarak belirlenmiş olup her yıl yeniden değerleme oranında arttırılmaktadır. İstisna tutarının üzerinde kazanç elde edilmesi durumunda bu kazanç genel hükümler çerçevesinde beyan edilecektir.

KAYNAKÇA

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 5479 Sayılı Kanun
- 270 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 2001/3500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
- Beyanname Düzenleme Kılavuzu (2009). İstanbul: Hesap Uzmanları Derneęi Yayını.
- Gelir Vergisi Rehberi (2006). Ankara: Gelirler Kontrolörleri Derneęi Yayını.